

SCHRIFTELIJKE VRAAG

nr. 1175

van **BART CLAES**

datum: 22 september 2022

aan **ZUHAL DEMIR**

VLAAMS MINISTER VAN JUSTITIE EN HANDHAVING, OMGEVING, ENERGIE EN TOERISME

Belgische Geologische Dienst (BGD) - Regionalisering

De bevoegdheden en de financiën met betrekking tot de ondergrond (gespreid over leefmilieu en natuurlijke rijkdommen) werden bij de staatshervormingen van 1980 en 1988 volledig overgeheveld naar de gewesten.

De Werkgroep Institutionele Zaken van het Vlaams Parlement bracht tijdens zijn hoorzittingen echter aan het licht dat de Belgische Geologische Dienst (BGD), op basis van het KB van 2 augustus 2002 houdende overdracht van de Belgische Geologische Dienst van het Ministerie van Economische Zaken naar het Koninklijk Belgisch Instituut voor Natuurwetenschappen, met zijn personeel en gegevensbestanden zoals weergegeven in het opschrift van voormeld KB, verder operationeel bleef op federaal niveau.

De Werkgroep Institutionele Zaken vestigt er de aandacht op dat de BGD op die manier een onduidelijke en overlappende rol blijft spelen m.b.t. het wetenschappelijk onderzoek inzake de Vlaamse ondergrond, dat eigenlijk een exclusieve gewestbevoegdheid is. De werkgroep stelt zich daarbij zelfs expliciet de vraag op welke bevoegdheid de BGD sommige van zijn werkzaamheden schraagt. Bovendien waarschuwt de werkgroep ervoor dat de BGD op Vlaams grondgebied onderzoek in de diepe ondergrond verricht waarbij de onderzoeksresultaten, die het Vlaamse Gewest nochtans nodig heeft om zijn eigen bevoegdheden optimaal te kunnen uitoefenen, niet automatisch doorstromen naar de bevoegde Vlaamse overheidsdiensten. Het Vlaamse Gewest ontloopt hierdoor ongetwijfeld interessante informatie, nuttig voor zijn eigen bevoegdheden.

Meer zelfs, de Werkgroep Institutionele Zaken stelt de rechtsgeldigheid van de overdracht van de BGD via KB naar het Koninklijk Belgisch Instituut voor Natuurwetenschappen volledig in vraag, temeer daar bij deze overdracht de daarvoor door de bijzondere wet tot hervorming der instellingen (BWHI) gestelde vormvereiste van een eensluidend advies van de gemeenschaps- en gewestregeringen niet nageleefd werd.

De werkgroep Institutionele hervormingen adviseert dan ook om de hierboven omschreven problematiek recht te zetten, om:

- de bevoegdheidsafbakening tussen de gewesten en de federale overheid inzake wetenschappelijk onderzoek m.b.t. de ondergrond definitief vast te leggen;
- de verdere versnippering van geologische kennis en archief van Vlaanderen tegen te houden;
- de eigen gewestelijke bevoegdheden inzake omgeving en natuurlijke rijkdommen en het gebruik van de ondergrond in het algemeen beter te ondersteunen;

- de positie van Vlaanderen in Europa inzake de geologische kennis van de ondergrond te versterken;
 - een transparant overheidsoptreden mogelijk te maken.
1. Wat is het standpunt van de minister m.b.t. de door de Werkgroep Institutionele Zaken geponeerde BGD-kritiek?
 2. Welke oplossingen stelt de minister voorop om tegemoet te komen aan deze door de werkgroep geponeerde BGD-kritiek? Hoe staat de minister tegenover de door de werkgroep voorgestelde oplossingen, waarbij mogelijk een overdracht (van een deel) van het personeel en de gegevensbestanden die betrekking hebben op de Vlaamse ondergrond naar de Vlaamse overheid zal plaatsvinden, en welke initiatieven zal de minister nemen om dergelijke mogelijke BGD-regionalisering te realiseren?

ANTWOORD

op vraag nr. 1175 van 22 september 2022

van **BART CLAES**

1. Ik erken dat de onduidelijke rol en bevoegdheid van BGD en het niet automatisch doorstromen van informatie m.b.t. de Vlaamse ondergrond een knelpunt vormt. Ik volg hiermee ook het departement Omgeving, afdeling Vlaams Planbureau, die de door u aangehaalde "BGD-kritiek" in 2019 zelf heeft aangebracht in de fiches aangaande aandachtspunten voor een eventuele nieuwe staatshervorming. Recent werd bij aanbesteding van onderzoek bijvoorbeeld nog vastgesteld dat de BGD als federale instelling aan een voordeliger tarief kan werken voor "overige overheidsinstanties en organisaties zonder winstoogmerk" én bovendien niet BTW-plichtig is in tegenstelling tot Vlaamse onderzoeksinstituten, waardoor zij die laatste bij openbare aanbestedingsprocedures kan wegconcurreren vanwege het grootste gewicht dat wordt toegekend aan het criterium prijs. Om objectief en onafhankelijk Vlaams onderzoek te kunnen voeren moet er nochtans minstens een gelijk speelveld bestaan.
2. Een duidelijke omlijning van de rol en bevoegdheid van de BGD is dus wenselijk. Daarbij zou best gekeken worden naar complementariteit en naar residuaire bevoegdheden.

Want er bestaat ook een Waalse Geologische Dienst en Vlaanderen heeft de facto een Vlaamse Geologische Dienst, namelijk via het team Geologie en Omgeving in het netwerk van het Vlaams Planbureau voor Omgeving die ook de Databank Ondergrond Vlaanderen (DOV) coördineert. Toch is Vlaanderen op basis van de door u aangehaalde elementen van mening dat zij tot op vandaag haar bevoegdheid inzake de ondergrond nog steeds niet ten volle kan invullen, zowel op Vlaams als op het Europese niveau. Om hieraan tegemoet te komen, moeten wel verschillende scenario's bekeken worden. De overdracht (van een deel) van het personeel, budgetten en de gegevensbestanden is er één van, ongetwijfeld met alle nodige problemen inzake regionalisering. Want de BGD is immers ook een sterk verankerde instelling binnen de onderzoekswereld die op veel steun en krediet kan rekenen. Maar er zijn binnen Europa ook verschillende voorbeelden van federale en regionale diensten die op verschillende manieren, al dan niet in coördinatie maar binnen een duidelijke bevoegdheidsverdeling, goed met elkaar samenwerken binnen de landsgrenzen. In de maatschappelijke uitdagingen van vandaag rond klimaatadaptatie, klimaatmitigatie, energie en grondstoffen is een optimale werking, onderzoek en kennisuitwisseling van de diensten bevoegd voor de (diepe) ondergrond sowieso van cruciaal belang. Mogelijks is een diplomatieke middenweg waarbij allereerst duidelijkheid geschept wordt in bevoegdheden, waarbij knelpunten worden weggewerkt en wordt aangestuurd op transparante samenwerking, een haalbare oplossing. Ik zal voor deze kwestie in overleg moeten gaan met mijn federale collega Thomas Dermine, staatssecretaris belast met Wetenschapsbeleid en bevoegd voor het Koninklijk Belgisch Instituut voor Natuurwetenschappen, waaronder de BGD ressorteert.

Wat betreft de data en archieven van de Vlaamse ondergrond ben ik van mening dat er inderdaad een transfer moet komen die zorgt dat alle data transparant beschikbaar komen. Want vandaag zijn hiermee toch wat problemen. Ik verklaar me nader. Materiaal uit boringen werd vroeger automatisch eigendom van de BGD wanneer de stalen in haar lithotheek werden opgeslagen. Er moet telkens gemotiveerd toegang gevraagd worden en er is geen controle over uitlening van materiaal door derden, waardoor geen eigen beleid gevoerd kan worden (bv bewaren van cruciale en unieke

stukken). Sinds 2018 heeft Vlaanderen een eigen Geotheek voor opslag van nieuwe grondstalen. Er was slechts een beperkte overdracht van stalen uit de Vlaamse ondergrond die eerder in de lithotheek van BGD terecht kwamen. BGD is ook eigenaar van een belangrijke set van (publieke) seismische lijnen die niet beschikbaar gesteld worden wanneer de vraag gesteld wordt in de context van bijvoorbeeld een aanvraag voor diepe aardwarmte. Dezelfde data zijn wel publiek wanneer het gaat om wetenschappelijke studies. Publieke data zouden transparant ontsloten moeten worden voor iedereen. Vlaanderen streeft met de Databank Ondergrond Vlaanderen (DOV) naar een zo breed mogelijk publiek ontsluiten van ondergronddata voor alle soorten gebruikers. Ik zal in mijn overleg met mijn federale collega verder aandringen op harmonisatie en koppeling van geodata uit de databank van BGD naar DOV en laten nagaan of een juridische analyse rond geodata van de Vlaamse ondergrond een verdere oplossing kan bieden.